

AANVULLEND ONDERZOEK VLEERMUIZEN

ALPHONS MULDERLAAN 1

TE HOOGLANDERVEEN

Ecologie

Rapportage aanvullend onderzoek vleermuizen

Alphons Mulderlaan 1 te Hooglanderveen

Opdrachtgever	G. Jansen Alphons Mulderlaan 1 3829 AJ Hooglanderveen
Rapportnummer	3971.002
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	30 mei 2017
Vestiging	Overijssel Wilhelm Röntgenstraat 7a 8013 NE Zwolle 038 - 7820540 zwolle@econsultancy.nl
Opsteller	N. van Grinsven Msc
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	ing. L. Hunink-Verwoerd
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde protocollen en richtlijnen voor onderzoek. Het onderzoek betreft echter een momentopname en geeft een inschatting van de aanwezigheid van beschermde soorten op de onderzoekslocatie. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is nooit met zekerheid uit te sluiten. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving.....	2
	2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	3
	2.3 Te verwachten werkzaamheden en ingrepen	3
3	RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK.....	4
4	ONDERZOEKSMETHODIEK	4
5	ONDERZOEKSRESULTATEN.....	5
6	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	6
	6.1 Vleermuizen.....	6
7	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	7

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van de heer G. Jansen opdracht gekregen voor het uitvoeren van een aanvullend ecologisch onderzoek aan de Alphons Mulderlaan 1 te Hooglanderveen.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van de realisatie van een bovenwoning.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan flora en fauna die Econsultancy in april 2017 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 3971.001). Uit de quickscan flora en fauna bleek dat het niet uitgesloten was dat er een zomerverblijfplaats aanwezig was achter de betimmering. Door aanvullend ecologisch onderzoek uit te voeren wordt voldoende informatie verzameld om een zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis uit te sluiten of aan te tonen.

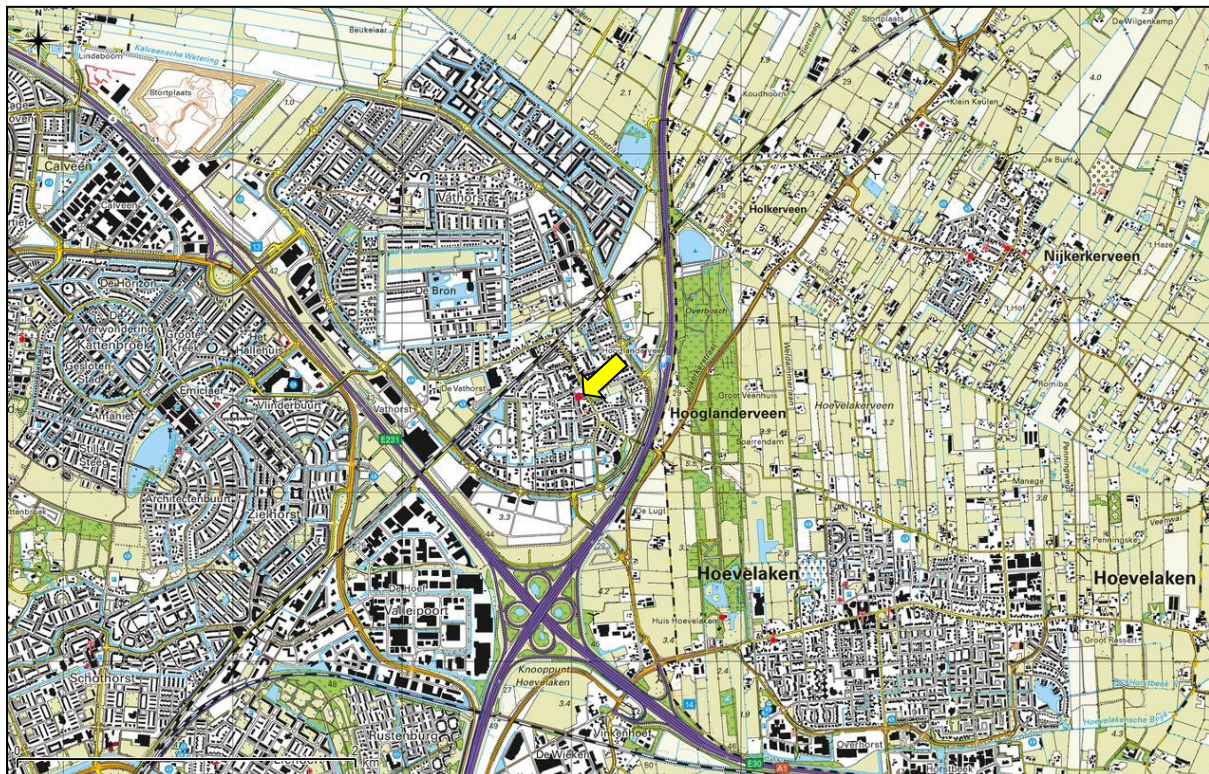
Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 700 \text{ m}^2$) ligt aan de Alphons Mulderlaan 1, binnen de kern van Hooglanderveen. In figuur 1 is de topografische ligging van de onderzoekslocatie weergegeven.

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 32 B (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 158.050$, $Y = 468.750$.

Figuur 1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie.

De onderzoekslocatie betreft een bedrijfspand (fysiopraktijk) met een omliggende verharde tuin met een enkele struik en een schuurtje. Op een deel van de grensafscheiding is een jaarronde haag gelegen. Binnen de onderzoekslocatie is aan de westzijde van de fysiopraktijk een parkeerplaats gelegen met ruimte voor 4 auto's. De fysiopraktijk bestaat uit één verdieping met een grotendeels plat dak. Centraal op het platte dak zijn twee dakramen geplaatst. De dakramen zijn verticaal geplaatst waardoor er 2 schuine dakelementen (hoek 45° graden) zijn ontstaan op het dak.

Ten noorden van de onderzoekslocatie bevindt zich een parkeerterrein met daarnaast een grotendeels verharde speelplaats. Aan de oostzijde op circa 50 meter afstand is een bosstrook gelegen. De bosstrook grenst aan het openbare terrein van een kerk, de kerk ligt 70 meter noordoostelijk van de onderzoekslocatie. De woonwijk waarin de onderzoekslocatie is gelegen, bevat een ruim aanbod aan openbaargroen, zoals een wandelpark 270 meter ten zuiden van de onderzoekslocatie.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De initiatiefnemer is voornemens een bovenwoning te realiseren op de bestaande bebouwing (praktijk voor fysiotherapie) van de Alphons Mulderlaan 1 te Hooglanderveen (figuur 2).

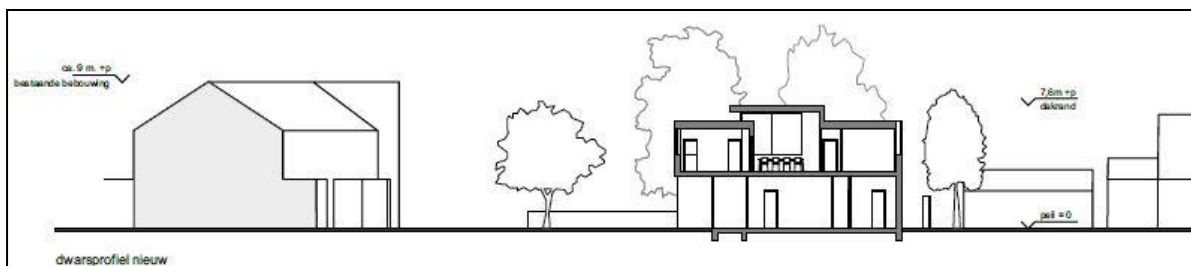

Figuur 2. Impressie, ontwerp door Bureau MT, 9 januari 2017.

2.3 Te verwachten werkzaamheden en ingrepen

Ten behoeve van de bovenwoning zal het huidige dak van de fysiopraktijk incl. betimmering en dak-elementen worden verwijderd. Op de bestaande bebouwing wordt een bovenwoning gebouwd waardoor de hoogte van de bebouwing toeneemt met 3,2 meter (zie figuur 3). De ingang van de fysio-praktijk wordt verplaatst van de westzijde naar de noordzijde van het pand. Hiertoe zal een raampartij aan de noordzijde worden verwijderd. De oorspronkelijke ingang van de fysiopraktijk zal de nieuwe ingang tot de bovenwoning worden. Rechts van de oude ingang wordt een uitbouw gerealiseerd voor de trap naar de eerste verdieping.

De stootvoegen op de bestaande gebouw blijven behouden. Er zullen geen werkzaamheden worden uitgevoerd in de spouwruimte. Het terras zal worden voorzien van zachte of naar beneden schijnende verlichting.

Figuur 3. Dwarsprofiel, ontwerp door Bureau MT, 9 januari 2017.

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Uit de quickscan blijkt dat, om de effecten van de ingreep volledig te kunnen toetsen aan de Wet natuurbescherming er meer informatie benodigd is over een mogelijke verblijfplaats op de onderzoekslocatie:

Vleermuizen

De quickscan flora en fauna gaf onvoldoende bruikbare gegevens over het gebruik door de gewone dwergvleermuis van de onderzoekslocatie. Gelet op de habitatskenmerken en de wegkruipruimte onder de betimmering, is het mogelijk dat er overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot een zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis. Een aanvullend onderzoek binnen het actieve seizoen dient meer uitsluitsel te geven over het gebruik van de onderzoekslocatie door de gewone dwergvleermuis. Vervolgens zal vastgesteld dienen te worden of er overtredingen plaats zullen vinden bij de uitvoering van het project en of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.

Figuur 4. Betimmering aan de bovenzijde van de fysiopraktijk.

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

Voor vleermuizen zijn in de periode april tot eind juni in totaal twee aanvullende veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken zijn overdag uitgevoerd. De inventarisatiemethode is conform het protocol voor vleermuisonderzoek (versie 2017), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureau's en de Zoogdiervereniging, in overleg met Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur. De onderzoeksinspanning is gebaseerd op de functie zomerverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis.

Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. Doordat het protocol is gevolgd, bestaat

grote mate van juridische zekerheid, dat is voldaan aan een wettelijke en maatschappelijk verantwoorde inspanning, om na te gaan of soorten en functies van gebieden in het geding zijn. Het kan nooit worden uitgesloten dat verblijfsfuncties tijdens het onderzoek worden gemist, maar er is wel aan de onderzoeksinspanning voldaan. In het bijzonder wanneer de aanwezigheid van gebiedsfuncties of soorten wordt uitgesloten, zou een onderzoek volgens het protocol als juridisch voldoende moeten worden aangemerkt.

Het vleermuizenonderzoek is uitgevoerd binnen de meest gunstige periode van het jaar waarin de gewone dwergvleermuis aantoonbaar van de onderzoekslocatie gebruik kan maken (15 april – 15 oktober). Gedurende de periode mei tot en met half juli hebben de meeste soorten hun zomer- en kraamverblijfplaatsen bezet en zijn druk bezig met het grootbrengen van jonge dieren. Naast zomer-verblijfplaatsen is het aanvullende onderzoek ook gericht op de functie kraamverblijfplaats.

Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd met behulp van een endoscoop. Tijdens de veldbezoeken is door middel van een camera de volledige wegkruipruimte gecontroleerd op vleermuizen of vleermuisssporen. De endoscoop is de meest effectieve methode op basis van de resultaten van de quickscan flora en fauna. Uit de rapportage blijkt dat de enige aanwezige wegkruipmogelijkheden op de locatie de randen achter de betimmering betreffen. De ruimte achter de betimmering is enkel geschikt voor een zomerverblijfplaats, hierdoor volstaan twee bezoeken binnen het actieve seizoen om uitsluitel te geven over de aan- of afwezigheid van de gewone dwergvleermuis.

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

Veldbezoeken

De veldbezoeken zijn uitgevoerd op 11 april en 17 mei 2017. Tijdens de veldbezoeken is met behulp van een endoscoop achter de betimmering gezocht naar vleermuizen of vleermuisssporen.

Verblijfplaatsen binnen de onderzoekslocatie

Tijdens het eerste veldbezoek zijn geen vleermuizen waargenomen. Tevens zijn geen vleermuisssporen in de vorm van vleermuiskeutels of buiksmeer aangetroffen. Aanvullend hierop is vastgesteld dat de aanvliegroute enkele maanden voor het eerste veldbezoek beperkt toegankelijk was door beplanting. Doordat er ten tijden van de beplanting geen ecologische beoordeling is uitgevoerd, is het niet te zeggen in hoeverre de beplanting de toegang tot de betimmering belemmerde. Een enkele opening in het groen is afdoende voor een vleermuis om zich toegang te verschaffen tot de wegkruipruimte. Dit samen met de resultaten van eerder vleermuissonderzoek in de directe omgeving van de onderzoekslocatie maakt dat het tweede veldbezoek noodzakelijk werd geacht.

Tijdens het tweede veldbezoek zijn de resultaten van het eerste bezoek bevestigd, er zijn tijdens het tweede veldbezoek geen vleermuizen of sporen van vleermuizen aangetroffen in de wegkruipruimtes op de onderzoekslocatie. Op basis van de huidige onderzoeksinspanning kan met voldoende zekerheid worden vastgesteld dat de te slopen betimmering en dak dit jaar geen functie heeft als vaste voortplantings- en verblijfplaats voor vleermuizen. Wel wordt geadviseerd de betimmering zo snel mogelijk te verwijderen of de openingen te dichten. De afwezigheid van beplanting maakt de aanvliegroute tot de wegkruipruimte volledig toegankelijk waardoor er volgend seizoen mogelijk alsnog vleermuizen gaan huisvesten.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Vleermuizen

Beschermingsregime

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten genieten zowel binnen de Wet natuurbescherming een strikte bescherming. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort". Dit houdt in dat niet alleen de zomer- en winterverblijfplaatsen maar ook de verbindingen hiertussen (vliegroutes) en de foerageergebieden bescherming genieten.

Vleermuizen zijn streng beschermd omdat dat ze erg kwetsbaar zijn. De afgelopen vijftig jaar zijn sommige soorten erg zeldzaam geworden of geheel verdwenen. Wanneer overwinterende dieren worden verstoord, is de kans groot dat ze sterven omdat ze dan teveel van hun vetreserve gebruiken. Maar al te vaak worden bomen gekapt en oude gebouwen gerenoveerd of gesloopt. Als zich hierin een vleermuiskolonie bevindt, heeft dat grote gevolgen voor de vleermuisstand in de wijde omgeving. Omdat vleermuizen meestal maar één jong per jaar krijgen, kan herstel erg lang duren. Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn dus afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. De impact die een ingreep kan hebben verschilt sterk per situatie en per soort waardoor meestal gedetailleerde gegevens nodig zijn om een passend advies te geven.

Opgemerkt wordt dat vleermuizen door mensen soms als eng of vervelend kunnen worden beschouwd. Dit onderwerp wordt hierbij aangestipt omdat bij nieuwbouwprojecten vaak sprake is van nieuwe, onwettende bewoners. Gewone dwergvleermuizen zijn ongevaarlijk. In een woning knagen ze niets aan en produceren ze geen hinderlijke ontlasting. Het is een fabel dat ze in haren vliegen, door hun ultrasone echolocatie zullen ze nooit zomaar ergens tegenaan vliegen. Vleermuizen zijn juist nuttig, ze vangen grote hoeveelheden insecten weg, waaronder muggen.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van de heer G. Jansen een aanvullend ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Alphons Mulderlaan 1 te Hooglanderveen. Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van de realisatie van een bovenwoning.

De initiatiefnemer is voornemens een bovenwoning te realiseren op de bestaande bebouwing. De bestaande bebouwing heeft geen functie ten aanzien van vleermuizen. Er zijn geen ecologische aspecten die de realisatie van de bovenwoning in de weg staan.

Aanbevelingen

Geadviseerd wordt om bij de bouw van de bovenwoning kleine natuurinclusieve elementen toe te voegen. Onder natuur inclusieve elementen worden kleine ingrepen bedoeld, die verblijfsplekken creëren voor verschillende dieren in het stedelijk landschap. Hierdoor wordt de biodiversiteit van de stad vergroot.

De huismus en de huiszwaluw zijn op de onderzoekslocatie niet als broedvogel aangetroffen. De directe omgeving is echter potentieel geschikt als leefgebied. De soorten staan onder druk door steeds verder afnemende broedgelegenheid. Met een geringe inspanning, bijvoorbeeld door het plaatsen van nestkasten of "vogelvides" en het plaatsen van zwaluwnestkasten op de te realiseren nieuwbouw, kan de onderzoekslocatie deel gaan uitmaken van het broedbiotoop van beide soorten. Gelet op het steeds verder verdwijnen van broedgelegenheid van deze soorten kan deze relatief eenvoudige maatregel een positief effect op de soort in de omgeving hebben.

Voor vleermuizen kunnen vleermuiskasten worden opgehangen zodat er verblijfplaatsen voor vleermuizen worden aangeboden. Verder kan vleermuisvriendelijke verlichting rond de nieuwe woningen worden toegepast.

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/EHS hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/ EHS, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kun oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Flora- en faunawet is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Flora- en faunawet een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Flora- en faunawet. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Flora- en faunawet omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

